

License Information

Study Notes (Biblica) (Swahili) is based on: Biblica Study Notes, [Biblica Inc.](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Study Notes (Biblica)

Kutoka 1:1–2:25

Mungu alifanya agano na Abrahamu katika Mwanzo.

Kwenye agano hili Mungu aliahidi kumpa Abrahamu watoto wengi na wajukuu. Wangukuwa taifa la watu wengi. Aliahidi kuwapa nchi ya Kanaani kuishi. Na aliahidi kubariki mataifa yote na makundi ya watu duniani kupitia wao.

Kitabu cha Kutoka kinaonyesha kwamba ahadi ya kwanza ya Mungu ilianza kutimizwa. Ukoo wa Abrahamu kupitia Yakobo ulikuwa umekua sana. Farao mpya wa Misri alikuwa na wasiwasi kwa sababu kulikuwa na Waisraeli wengi sana. Kwa hiyo aliwafanya wafanye kazi kama watumwa. Baadaye aliamuru kwamba watoto wote wa kiume waliozaliwa katika familia za Waisraeli lazima wauawe.

Lakini Shifra na Pua waliwasaidia kuokoa wavulana walipozaliwa. Walikuwa wanawake waliwasaidia akina mama kujifungua. Na binti wa Farao alimuokoa Musa asife kwenye Mto Nile.

Kutoka 3:1–6:30

Waisraeli walikuwa watu wa Mungu. Wakati Mose alipokuwa Midiani, Mungu alimwambia awaongoze watu wake kutoka utumwani.

Mose alipaswa kuwaongoza hadi nchi ya Kanaani. Hilo lingetimiza ahadi ya pili ya Mungu katika agano lake na Abrahamu. Mose alikuwa na maswali mengi kuhusu Mungu ni nani. Mose pia alikuwa na mashaka mengi. Hakufikiri alikuwa na uwezo wa kufanya kazi ambayo Mungu alimpa.

Mungu alieleza kwamba yeye ni Mungu wa Abrahamu, Isaka na Yakobo. Alitumia maneno Mimi niko kama jina lake.

Mungu alimpa Mose uwezo wa kufanya ishara na miujiza. Hii ingesaidia Waisraeli kuamini kwamba kile Mose alisema kilikuwa kweli. Ingewasaidia kuamini kwamba mamlaka yake yalitoka kwa Mungu. Mungu pia alimpa Mose ndugu yake Aroni kama msaidizi.

Wazee wa Israeli walisikiliza Aroni akiongea na waliona miujiza ambayo Musa alifanya. Waliamini

kwamba Mungu angewakomboa kutoka utumwani na wakamwabudu.

Farao pia alimsikiliza Aroni na kuona ishara za Mose. Lakini hakuamini kwamba Bwana ndiye Mungu wa kweli. Alikataa kutii maagizo ya Mungu. Badala yake, aliwatendea Waisraeli vibaya zaidi.

Maisha kwa Waisraeli yalikuwa yamejaa mateso. Hii iliwafanya kuwa na ugumu wa kumwamini Mose na Aroni. Hawakuamini kwamba Mungu angeleta hukumu dhidi ya Misri.

Kutoka 7:1–10:29

Hukumu ya Mungu dhidi ya Wamisri ilikuja kupitia mapigo kumi.

Mungu alileta mapigo matatu ya kwanza kupitia fimbo ya Aroni. Wachawi wa Misri pia wangeweza kufanya mapigo mawili ya kwanza. Walifanya hivyo kwa kutumia uchawi. Lakini hawakuweza kusababisha mapigo mengine yoyote kutokea. Walitambua kwamba ni Mungu pekee aliyekuwa na nguvu za kutosha kusababisha mapigo hayo kutokea. Walielezea hili kama kidole chenye nguvu cha Mungu.

Baada ya pigo la nne, la tano na la sita, Farao karibu aliacha Waisraeli waende. Lakini alikuwa mkaidi na akabadili mawazo yake.

Mungu aliwalinda Waisraeli katika nchi ya Gosheni kutokana na mapigo. Hii ilikuwa kuonyesha Farao kwamba Mungu ana nguvu na mamlaka kamili. Wamisri wengine waliamini hili. Walimtii Mungu na kumheshimu Mose. Lakini Farao na wengine wengi walibaki kuwa wakaidi.

Mapigo ya saba, ya nane na ya tisa yaliharibu sehemu kubwa ya Misri na kusababisha hofu nyingi.

Kutoka 11:1–13:16

Kwenye Kutoka 4:22–23 Mungu aliwafananisha watu wa Israeli na mwanawe wa kwanza. Alikuwa Baba yao. Farao aliwatendea waisraeli vibaya na alikataa kuwaachilia watu kutoka utumwani. Kwa hiyo Mungu alionya kwamba mwana wa kwanza wa Farao angeuawa. Hilo lilitokea katika pigo la kumi.

Mwana wa kwanza katika kila kaya ya Wamisri aliuawa. Hii pia ilitokea kwa mnyama wa kiume wa

kwanza aliyezaliwa kwa mifugo yao. Pigo hili lilileta hukumu dhidi ya Farao. Pia lilionyesha kwamba miungu ya uongo haikuwa na uwezo wa kuwaokoa Wamisri. Lakini malaika mharibifu kutoka kwa Mungu alipita juu ya nyumba za Waisraeli. Hilo lilitokea kwa sababu waliweka damu ya mwanakondoo kuzunguka milango.

Baada ya hayo, Farao aliwaruhusu Waisraeli wote na wanyama wao kuondoka Misri. Mungu aliwapa Waisraeli maagizo kuhusu jinsi ya kukumbuka pigo la kumi na kutoka. Walipaswa kuiheshimu kila mwaka kupitia Sikukuu ya Pasaka. Walipaswa kufundisha watoto wao hadithi ya pigo la kumi na kutoka.

Walipaswa kumpa Mungu mtoto wa kiume wa kwanza na mnyama. Hawa walikuwa wa Mungu kwa namna ya pekee. Mnyama wa kiume wa kwanza kuzaliwa na mama yake alipaswa kutolewa dhabihu. Mnyama alitolewa dhabihu badala ya mtoto wa kiume wa kwanza. Hii ilivasaidia Waisraeli kukumbuka jinsi Mungu alivyowaokoa kutoka kwenye pigo la kumi.

Kutoka 13:17-15:21

Farao na watawala wa Misri walitaka Waisraeli wawe watumwa wao tena.

Waisraeli waliogopa sana walipoona jeshi la Wamisri likiwafuatilia. Walitamani kwamba wasinge ondoka Misri. Hii ilionyesha kuwa ilikuwa vigumu kwao kuishi kama watu huru.

Mungu alikuwa amewaonyesha neema kwa kuwaokoa kutoka utumwani. Lakini bado hawakuelewa Mungu ni nani. Hawakuelewa kwamba angeendelea na agano lake na Abrahamu.

Walianza kumtumaini Mungu alipokuwa akijionyesha kuwa Mwokozi wao.

Mungu aliwalinda Waisraeli kwa nguzo ya wingu mchana. Aliwalinda kwa nguzo ya moto usiku. Waisraeli wote wangeweza kuona nguzo hizi na kujua kwamba Mungu alikuwa pamoja nao.

Mungu aliwafanya waweze kuvuka Bahari ya Shamu salama. Waliona jinsi Mungu alivyowaangamiza Wamisri.

Kisha pamoja na Mose na Miriamu waliimba na kucheza kusherehekea kazi kuu ya Mungu.

Kutoka 15:22-18:27

Maisha yalikuwa tofauti kwa Waisraeli jangwani. Hawakuwa na aina ya chakula na vinywaji walivyokuwa navyo Misri.

Hawakujua jinsi ya kupumzika kwa sababu walikuwa wamefanya kazi kwa miaka mingi kama watumwa. Hawakujua jinsi ya kuweka utaratibu miongoni mwao. Walimlalamikia Mose kuhusu mambo mengi. Walimshutumu kwa kutaka wafe kwa njaa na kiu. Mose alieleza wazi kwamba walikuwa wakilalamika dhidi ya Mungu.

Watu hawakuelewa kwamba Mungu aliwaokoa kwa sababu ya jinsi alivyowapenda sana. Hawakuelewa kwamba Mungu alitaka kuwapa mahitaji yao. Hawakuelewa kwamba alikuwa na uwezo wa kuwatolea mahitaji yao. Mungu aliendelea kuonesha upendo wake kwa Waisraeli hata walipomsema vibaya. Aliuonyesha kwa kuwapa maji ya kunywa. Aliuonyesha kwa kutuma nyama na mkate kwa njia ya kware na mana.

Aliwapa pumziko kila wiki siku ya Sabato. Aliwapa ushindi vitani wakati Waamaleki walipowashambulia. Pia alitoa mfumo wa kudumisha utaratibu miongoni mwa watu. Hii ilitokana na hekima ya ushauri wa Yethro kwa Musa.

Kutoka 19:1-31:18

Mungu alifanya agano na Waisraeli kwenye Mlima Sinai. Liliitwa agano la Mlima Sinai.

Ndani yake, alijionyesha kuwa Bwana na Mfalme wao. Waisraeli walikuwa watu aliowatawala. Walipaswa kumtumikia kwa njia alizofanua katika agano.

Mungu alieleza njia hizi wazi katika Amri Kumi. Pia alieleza sheria nyingine nyingi walizopaswa kuzitii. Sheria hizi ziliwafundisha Waisraeli jinsi ya kuishi pamoja baada ya kukombolewa kutoka utumwani. Sheria hizi pia ziliwafundisha jinsi ya kumwabudu Mungu pekee.

Kanuni zilijumuisha maagizo kuhusu makuhani, hema takatifu na dhabihu. Kwa pamoja kanuni hizi ziliitwa Sheria ya Mose.

Mungu alizungumza na Mose kutoka kwenye wingu zito lililofunika Mlima Sinai. Watu walisikia Mungu akiongea. Walikuwa na hofu kubwa ya Mungu. Kwa hivyo Musa alikuwa mpatanishi kati ya Mungu na watu.

Waisraeli walikubali kuwa waaminifu kwa agano la Mungu. Ikiwa wangemtumikia Mungu kwa uaminifu, Mungu aliahidi kuwafanyia mambo mengi. Angewaweka kuwa ufalme wa makuhani na taifa takatifu. Kwa njia hii wangeonyesha makundi mengine yote ya watu ukweli kuhusu Mungu ni nani.

Waisraeli walitoa wanyama dhabihu kwa Mungu. Mose aliwanyunyizia watu damu ya wanyama. Kisha viongozi wa watu walikula chakula mbele ya Mungu. Mungu alimpa Mose nakala iliyoandikwa ya agano kwenye mbao za mawe. Matendo haya yote yalikuwa sehemu ya kuweka agano katika utekelezaji.

Kutoka 32:1-35

Mose alikuwa pamoja na Mungu siku 40, muchana na usiku kwenye Mlima Sinai.

Wakati huo, Aroni alitengeneza sanamu ya mungu wa uongo. Waisraeli walitoa dhabihu kwa ndama wa chuma na kumwabudu. Walisema ndama huyo ndiye mungu aliyewaokoa kutoka utumwani Misri.

Hii ilikuwa dhambi mbaya kwa sababu ilikuwa uongo kuhusu Mungu wa kweli. Waisraeli walikuwa wameahidi kumwabudu Mungu pekee. Lakini walikuwa wakifanya kinyume na kile walichoahidi kufanya.

Hii ilimfanya Mungu kuwa na huzuni sana na hasira. Aliamua kuwaangamiza Waisraeli. Badala yake angefanya taifa jipya kutoka kwa ukoo wa Mose.

Lakini mara nyingine tena Mose alifanya kama mpatanishi. Aliomba (sala) kwa Mungu kuwa na huruma kwa watu wa Israeli.

Mose alivunja vibao vya mawe ambavyo Mungu alikuwa amempa. Hii ilikuwa picha ya jinsi Waisraeli walivyovunja agano lao na Mungu. Waisraeli waliteseka kwa ajili ya dhambi yao mbaya.

Wale ambao hawakuwa waaminifu kwa Mungu waliuawa na Walawi ambao walibaki waaminifu. Pia waliuawa katika tauni ambayo Mungu alituma. Hii ilielezwa kama kufutwa kwa majina yao kutoka kwenye Kitabu cha uzima

Kutoka 33:1-34:35

Mungu alimtangazia Mose kwamba yeye ni mpole, mwema na mwenye neema. Yeye ni mwaminifu na amejaa upendo. Pia ni mwenye wivu na hataki watu waabudu miungu ya uongo.

Kutenda dhambi dhidi ya Mungu husababisha mateso na adhabu. Lakini Mungu husamehe watu ambao wanatubu na kuacha dhambi.

Mungu alionyesha hili kuhusu yeye mwenyewe katika jinsi alivyowatendea Waisraeli. Alibaki mwaminifu kwao ingawa walikuwa wameabudu ndama. Aliwaambia waendeleo kusafiri hadi nchi ya Kanaani. Bado angewapa nchi aliyokuwa ameahidi kumpa Abrahamu, Isaka na Yakobo.

Mungu alibaki pamoja nao katika hema ya kukutania. Hapo watu wangeweza kumuuliza Mungu maswali. Mungu alizungumza na Mose katika hema hiyo kama vile mtu anavyoongea na rafiki. Hii ilionyesha jinsi Mose alivyokuwa karibu na Mungu.

Uso wa Mose uliangaza kwa utukufu wa Mungu baada ya kuzungumza. Uso wake pia uliangaza aliposhuka tena kutoka Mlima Sinai. Mungu alimruhusu Mose kuwa karibu sana naye. Mose aliona na kujua mengi kuhusu Mungu kadiri ilivyowezezana kwa binadamu. Na Mungu alimpa Mose nakala mpya ya makubaliano ya agano kwenye mbao za mawe.

Kutoka 35:1-40:38

Mose alishuka kutoka Mlima Sinai akiwa na mbao za mawe mara ya pili. Wakati huo Waisraeli walisikiliza na kutii. Mose aliwafundisha kufanya kazi kwa siku sita na kupumzika siku ya Sabato.

Kisha jamii nzima ilifanya kazi ya kutengeneza kila kitu ambacho Mungu alikuwa amewaambia watengeneze. Watu walitoa sadaka kwa hiari kutoka kwa kile walichokuwa nacho. Bezaleli, Oholiabu na wafanyakazi wengine wenye ujuzi walitumia sadaka hizo. Walizitumia kutengeneza hema takatifu na kila kitu kilichokuwa ndani yake. Pia walitengeneza mavazi ya makuhani.

Waisraeli walifanya kila kitu kama Mungu alivyomwamuru Mose. Kisha Mose akawabariki watu. Hii ilikuwa kama wakati Mungu alipoiumba dunia. Alifurahia kile alichokuwa ameumba na akakibariki (Mwanzo sura ya 1).

Wakati hema takatifu lilipokuwa tayari, utukufu wa Mungu ulijaza. Hii ilionyesha kuwa Mungu alikuwa pamoja na Waisraeli katika hema. Mungu aliendelea kuwaongoza watu kupitia wingu na moto.